

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298-70-33

**Начальнику Київської обласної
військової адміністрації
Руслану КРАВЧЕНКУ**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
*(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)*

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

На підставі статей 1, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», під час виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, працівниками Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини виявлені порушення прав людини у діяльності комунального некомерційного підприємства Київської обласної ради «Обласне психіатрично – наркологічне медичне об'єднання» (далі – лікарня, заклад).

Статтею 49 Конституції України визначено, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування.

Статтею 6 Закону України «Про Основи законодавства України про охорону здоров'я» визначено, що кожний громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає медичний догляд, який є необхідним для підтримання здоров'я людини.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України

визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

У супереч наведеним вимогам законодавства під час позапланового відвідування лікарні 25.01.2024 виявлені факти порушення прав людини, що потребують вжиття невідкладних заходів реагування щодо їх усунення, причин та умов, що їм сприяють, притягнення винних осіб до відповідальності.

Під час відвідування закладу групою національного превентивного механізму (далі – група НПМ) пацієнти повідомляли про застосування до них фізичного обмеження понад вісім годин поспіль, що є порушенням пункту 10 Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 240. В Журналі реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади відповідні записи відсутні. Не заповнення медичної документації про випадки такої фіксації може свідчити про спроби медичного персоналу закладу приховати умови та обставини, за яких здійснюється застосування гамівних засобів.

У закладі для фіксації використовуються ліжка з панцерними сітками, чим порушується пункт 40 Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання «Гамівні засоби в психіатричних лікувальних закладах для дорослих» [CPT/Inf(2006)35].

У палатах призначаються «старости» з числа пацієнтів, до повноважень яких відносяться заходи щодо покладання на інших пацієнтів додаткових обов'язків, зокрема, щодо залучення до праці, проведення заходів лікувально-фізичної культури тощо. Зазначене свідчить про практику сегрегації та дискримінацію, призводить до появи неправомірних відносин між пацієнтами, що у свою чергу порушує права пацієнтів на поважливе та гуманне ставлення до них, що виключає приниження честі й гідності людини, відповідно до статті 25 Закону України «Про психіатричну допомогу». Пункт 23 Правил застосування примусових заходів медичного характеру в спеціальному закладі з надання психіатричної допомоги, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.08.2017 № 992 (далі – Правила), наголошує, що незалежно від виду примусових заходів медичного характеру пацієнти зобов'язані дотримуватися правомірних взаємовідносин з іншими пацієнтами, персоналом закладу та іншими особами.

Відповідно до статті 25 Закону України «Про психіатричну допомогу», особи, яким надається психіатрична допомога, поміж іншим мають право на одержання винагороди за фактично виконану роботу нарівні з іншими громадянами. Проте у лікарні не вживається жодних заходів, спрямованих на залучення пацієнтів саме до оплачуваної праці. Водночас такі особи залучаються до участі в трудовій діяльності, зокрема до прибирання приміщень.

Під час вивчення медичної документації встановлено, що огляди на наявність соматичних та інфекційних захворювань у пацієнтів при поступленні до лікарні, які відповідно до пункту 18 Правил повинні здійснюватися впродовж 5 робочих днів з дати госпіталізації пацієнта, здійснюються з порушенням встановлених термінів. Відсутність записів стосовно дати проведення таких оглядів може розцінюватися як порушення строку проведення первинного медичного огляду.

Під час спілкування з медичними працівниками встановлено, що багато таблетованих лікарських засобів медичні працівники перетворюють у порошкоподібний стан для зручного застосування, зокрема нейрорептичні засоби. Водночас, не усі ліки можуть зберігати свою ефективність при пошкодженні зовнішньої оболонки лікарського засобу, що може призвести до зниження ефекту від лікування та погіршення стану здоров'я у пацієнтів.

Незважаючи на те, що постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах» від 17 вересня 1996 р. № 1138, передбачено можливість «перебування громадян за їх бажанням у медичних закладах з поліпшеним сервісним обслуговуванням», водночас такі договори на додаткові послуги в закладі не укладаються, а пацієнти орієнтуються на внесення «благодійних внесків» за поліпшене лікування й харчування.

У деяких відділеннях не забезпечено дотримання вимоги щодо кількості пацієнтів, які одночасно перебувають у палатах, та вимоги щодо норми площі на одне ліжко, відповідно до яких у палаті має розміщуватись не більше 4 осіб із розрахунку не менше ніж 7 м² на одного пацієнта, що є порушенням пункту 9 Правил.

Під час відвідування групою НППМ встановлено, що у порушення пункту 55 Правил цілодобове відеоспостереження здійснюється безпосередньо у палатах. Це порушує право пацієнтів на повагу до приватного життя під час перебування у закладі.

У порушення пункту 1.4 Порядку організації системи лікувального харчування хворих у закладах охорони здоров'я, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.10.2013 № 931, в закладі організовано триразовий режим харчування. Останній прийом їжі відповідно до розпорядку дня відбувається з 17.00 до 17.30 години. Пацієнти, які не мають можливості самостійно купувати продукти харчування, лишаються можливості

приймати їжу протягом близько 15 годин до сніданку, який розпочинається о 09.15, що може приводити до неналежного поводження.

Правилами встановлено, що у кожного пацієнта в палаті повинна бути шафа для особистих речей, шафа або полиці для зберігання продуктів харчування, крім продуктів, які швидко псуються. Натомість, зберігання будь-яких продуктів харчування (крім питної води) у лікарні фактично заборонене.

Також пацієнти скаржилися на неможливість фізично потрапити на судові засідання, та вимушені приймати участь лише за допомогою відеозв'язку.

У приміщенні складу виявлено партію харчових продуктів (капуста) неналежної якості, що є порушенням вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», та порушенням права пацієнтів на безпечне харчування, що може становити загрозу їх життю та здоров'ю.

У порушення пункту 2.16 розділу III Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, на більшості вікон житлових корпусів наявні нерозпашні ґрати, що може становити небезпеку для збереження життя пацієнтів у разі виникнення пожежі.

Пунктом 34 Стандартів КЗК встановлено, що при наданні психіатричної допомоги мають бути враховані потреби пацієнтів похилого віку та пацієнтів з інвалідністю. У відвіданих відділеннях не створено умов для людей з інвалідністю та маломобільних груп населення відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», зокрема санітарно-гігієнічні кімнати закладу не пристосовані для забезпечення потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення; відсутні з обох боків поручні на шляху руху до укриття.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» військові адміністрації на відповідній території здійснюють повноваження, зокрема із: управління закладами освіти, установами освіти, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, надавачами соціальних послуг, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними, підлітковими закладами за місцем проживання; організації їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; організації надання ними послуг, у тому числі соціальних,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Київській обласній військовій адміністрації розглянути подання та вжити вичерпних заходів щодо негайного усунення виявлених у ході реалізації

функцій національного превентивного механізму порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності комунального некомерційного підприємства Київської обласної ради «Обласне психіатрично – наркологічне медичне об'єднання», усунення причин та умов, що їм сприяють, а також запобігання їх у подальшому.

2. Організувати та провести перевірку стану додержання вимог чинного законодавства у комунальному некомерційному підприємстві Київської обласної ради «Обласне психіатрично – наркологічне медичне об'єднання» з метою встановлення причин неналежного функціонування, що потягли порушення прав людини, за результатами якої вжити вичерпних заходів реагування.

3. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних осіб до встановленої законом відповідальності та про результати розгляду подання у місячний строк повідомити Уповноваженого, додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 188⁴⁰ Кодексу України про адміністративні правопорушення невиконання законних вимог Уповноваженого тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: Звіт про результати відвідування комунального некомерційного підприємства Київської обласної ради «Обласне психіатрично – наркологічне медичне об'єднання» на 17 арк.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Петросов Владислав 050 967 9551

